

Ειρήνη Ι. Βελισσάρη

«Η διαμόρφωση της λογοτεχνικής εικόνας του βυζαντινού αυτοκράτορος στις ιστοριογραφικές πηγές του 12^{ου} αι. Συγκριτική αφηγηματολογική μελέτη του προσώπου του αυτοκράτορος»

Ο 12^{ος} αι. μας κληροδότησε πολλά κείμενα της βυζαντινής γραμματείας με αδιαμφισβήτητες λογοτεχνικές αρετές. Ένας σημαντικός αριθμός από αυτά ανήκει στο γραμματειακό είδος της Ιστοριογραφίας. Αναλυτικότερα, στον 12^ο αι. ανήκουν η *Σύνοψις Ἱστοριῶν* του Γεωργίου Κεδρηνού, η *Υψηλή Ἱστορία* του Νικηφόρου Βρυεννίου, η *Ἀλεξιάς* της Άννας Κομνηνής, η *Ἱστορία* του Ἰωάννη Κιννάμου, η *Ἐπιτομή Ἱστοριῶν* του Ἰωάννη Ζωναρά, η *Σύνοψις Χρονική* του Κωνσταντίνου Μανασσή, η *Βίβλος Χρονική* του Μιχαήλ Γλυκά, η *Συγγραφή τῆς εἴθε ὑστέρας κατ' αὐτὴν ἀλώσεως* του Ευσταθίου Θεσσαλονίκης και η *Χρονική Διήγησις* του Νικήτα Χωνιάτη.

Οι ιστορικού τύπου αυτές αφηγήσεις του 12^{ου} αι. θα αποτελέσουν το αντικείμενο μελέτης της υπό εκπόνηση διδακτορικής διατριβής. Στα εν λόγω έργα δεσπόζουν φυσικά τα «*δρώντα πρόσωπα-βυζαντινοί αυτοκράτορες*». Από τη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας προκύπτει ότι έως σήμερα δεν έχει εκπονηθεί μία εργασία συστηματική, συνθετική και συγκριτική, η οποία να εστιάζει στον τρόπο, με τον οποίον φιλοτεχνείται η λογοτεχνική εικόνα των «*δρώντων προσώπων-αυτοκρατόρων*» από τον εκάστοτε αφηγητή. Στόχος της διδακτορικής διατριβής είναι να καλυφθεί αυτό ακριβώς το κενό και προς την κατεύθυνση αυτήν θα αξιοποιηθεί κυρίως η σύγχρονη θεωρία της αφήγησης αναφορικά με τα *πρόσωπα της αφήγησης*. Πιο συγκεκριμένα, αντικείμενο μελέτης θα αποτελέσουν οι βυζαντινοί αυτοκράτορες όχι ως ιστορικά πρόσωπα, αλλά ως *δρώντα πρόσωπα* στο πλαίσιο μίας ιστορικού τύπου αφήγησης. Βασικό υλικό προς μελέτη θα αποτελέσουν αφενός τα χαρακτηριστικά, τα οποία αποδίδονται στα «*δρώντα πρόσωπα-αυτοκράτορες*», και αφετέρου ο τρόπος, με τον οποίον τα χαρακτηριστικά αυτά αποδίδονται στα «*δρώντα πρόσωπα-αυτοκράτορες*». Στόχος της διδακτορικής διατριβής είναι να αποκωδικοποιηθεί η μεθοδολογία σκιαγράφησης των «*δρώντων προσώπων-αυτοκρατόρων*» σε κάθε μία από τις εξεταζόμενες ιστορικού τύπου αφηγήσεις και να εξεταστεί ο βαθμός, στον οποίον οι αφηγητές συγκλίνουν ή

αποκλίνουν ως προς τη σκιαγράφηση του εκάστοτε «δρώντος προσώπου-αυτοκράτορος».

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bourbouhakis E. C.-Nilsson Ingela, "Byzantine Narrative: the Form of Storytelling in Byzantium", στο: James Liz (ed.), *A Companion to Byzantium*, [Blackwell Companions to the Ancient World], London 2010, σσ. 263-274.

Burke J. et alii (eds.), *Byzantine Narrative. Papers in Honour of Roger Scott*, [Byzantina Australiensia, 16], Leiden-Boston 2006.

Genette G., *Σχήματα III. Ο λόγος της αφήγησης: Δοκίμιο μεθοδολογίας και άλλα κείμενα* (μτφ. Λυκούδης Μπ.), Αθήνα² 2017.

Kazhdan A. P.-Franklin S., *Studies on Byzantine Literature of the Eleventh and Twelfth Centuries*, Cambridge 1984.

Kazhdan A. P.-Wharton-Epstein Ann, *Change in Byzantine Culture in the Eleventh and Twelfth Centuries*, [The Transformation of the Classical Heritage, 7], Berkeley-Los Angeles-London 1985.

Lintvelt J., «Οι βαθμίδες του λογοτεχνικού αφηγηματικού κειμένου» (μτφ. Καστρινάκη Αγγέλα), στο: Καλλιπολίτης Β. (επιμ.), *Θεωρία της Αφήγησης*, Αθήνα 1991, σσ. 97-104.

Ljubarskij J. N., "New Trends in the Study of Byzantine Historiography", *Dumbarton Oaks Papers* 47 (1993), σσ. 131-138.

Idem, "Quellenforschung and/or Literary Criticism: Narrative Structures in Byzantine Historical Writings", *Symbolae Osloenses* 73 (1998), σσ. 5-73.

Macrides Ruth (ed.), *History as Literature in Byzantium: Papers from the Fortieth Spring Symposium of Byzantine Studies, University of Birmingham, April 2007*, [Society for the Promotion of Byzantine Studies, 15], Farnham 2010.

Mango C., *Byzantine Literature as a Distorting Mirror: An Inaugural Lecture Delivered before the University of Oxford on 21 May 1974*, Oxford 1975.

Messis Ch.-Mullett Margaret-Nilsson Ingela (eds.), *Storytelling in Byzantium. Narratological approaches to Byzantine texts and images*, [Acta Universitatis Upsaliensis. Studia Byzantina Upsaliensia, 19], Uppsala 2018.

Nesbitt J. W. (ed.), *Byzantine Authors. Literary Activities and Preoccupations*, [The Medieval Mediterranean, 49], Leiden-Boston 2003.

Nilsson Ingela-Scott R., "Towards a New History of Byzantine Literature: The Case of Historiography", *Classica et Mediaevalia* 58 (2007), σσ. 319-332.

Odorico P.-Agapitos P. A. (eds.), *Pour une «Nouvelle» Histoire de la Littérature Byzantine. Actes du colloque international philologique Nicosie-Chypre 25-28 mai 2000*, [Dossiers Byzantins, 1], Paris 2002.

Odorico P.-Agapitos P. A.-Hinterberger M. (eds.), *L'écriture de la mémoire. La littérarité de l'historiographie. Actes du IIIe colloque international philologique «EPMHNEIA» Nicosie, 6-7-8 mai 2004 organisé par l'E.H.E.S.S. et l'Université de Chypre*, [Dossiers Byzantins, 6], Paris 2006.

Pizzone Aglae (ed.), *The Author in Middle Byzantine Literature. Modes, Functions, and Identities*, [Byzantinisches Archiv, 28], Berlin-Boston 2014.

Ricoeur P., *Η αφηγηματική λειτουργία* (μτφ. Αθανασόπουλος Β.), Αθήνα 1990.

Stanzel F., *Θεωρία της αφήγησης* (μτφ. Χρυσομάλλη-Henrich Κυριακή), Θεσσαλονίκη 1999.

Tinnefeld F. H., *Kategorien der Kaiserkritik in der byzantinischen Historiographie von Prokop bis Niketas Choniates*, München 1971.